

Антоніна Григорівна Пескун Козирка, * 1926

«Вони жили тут як в клітці. Ні, вони померли. Чи було це життя?»

У наше село були вислані ці цигани. Важко зрозуміти, чому. Пізніше стало відомо, що німці привезли їх сюди з Бессарабії і Румунії. Ми повинні були покинути наш красивий будинок і переїхали на іншу вулицю. Теж саме було і з іншими. У наших будинках були розквартировані цигани, діякі в землянках, які були у нас в той час.

Близько 200 циган приїхало сюди. Це були такі хороши люди.

Діякі з них були багаті. Вони обмінювали каблучки і сережки. Пізніше вони навчилися виготовляти сережки і каблучки самі і обмінювали їх на шматок хліба.

Але більшість з них жила в зліднях, як і ми. Вони страждали від холоду і голоду, багато хто з них загинув від цього. Румуни не давали ім нічого. Після того як їх сюди привезли, румуни не вважали за потрібне про них піклуватися, вони повинні були загинути. Цигани бродили всюди, випрошуючи хліб і борошно. Але у нас теж не було нічого. Вони продавали свій одяг, дуже гарний одяг, заради шматка хліба. Вони ходили по селу, стукали в двері і кричали: «У ... , у ... ». Це був крик голоду. Померли ці молоді люди, такі гарні люди, голі померли і кам'яніли від холоду.

Я не знаю, чи ходили вони на річку, на риболовлю. Чи можна ім було взагалі ходити до річки? Цигани збиралі в пучки рослини, ще були насправді бур'яни. Але таким чином можна було розвести вогонь, і вони носили ці пучки від хати до хати і міняли їх на муку. Ще була дівчина, яка доїла корів. Іноді вона танцювала за шматочком хліба. Роботи у них не було. Вони жили тут, як в клітці. Але ні, вони померли. Чи було це життя?

Те, що цигани пережили – Господи помилуй! У них не було ніякої підтримки, ні від німців, ні від румунів. Їх привезли сюди на смерть. Я носила ім їжу. Чому – щоб вони не спалили наш будинок. Зима була холода. Вони брали дерев'яні балки і палили їх. Так вони спалили нашу літню кухню. Але іх не можна за це звинувачувати, вони тільки рятували своє життя. Чим же ім було грітися? Ми не боялися, що цигани можуть нам що-небудь зробити. Щоб вони щось робили поганого, вкрали або вдарили когось – цього сказати в іх сторону я не можу.

Їхні тіла іноді кидали просто в річку, іноді ховали на цвинтарі. Я не впевнена, чи робили ім могили. Говорили, що була яма як братська могила. Кладовище було на крутому схилі, але пізніше там був зсув, від чого все впало в воду. Все впало тоді в воду, циганські кістки лежать в річці і на березі.

Коли вони пішли, я точно не пам'ятаю. Все було ще за румунів. Але це були лише діякі. Основна маса загинула.

Після війни ніхто цим не цікавився. Ані румуни, ані німці не приїжджають сюди. Я не пам'ятаю, що хтось приходив розпитувати людей. Події були забуті і ніхто більше не цікавився цим. Сьогодні немає більше нікого, кого можна було б запитати. Я єдина, хто ще може щось розповісти.

«Они жили тут как в клетке. Нет, они умерли. Было ли это жизнью?»

В нашу деревню були висланы эти цыгане. Трудно понять почему. Позже стало известно, что немцы привезли их сюда из Бессарабии и Румынии. Мы должны были покинуть наш красивый дом и переехать на другую улицу. Тоже самое было и с другими. В наших домах были расквартированы цыгане, некоторые в землянках, которые были у нас тогда. Okolo 200 цыган сюда приехали. Это были такие хорошие люди.

Некоторые из них были богаты. Они обменивались кольца и серьги. Позже они научились изготавливать серьги и кольца сами и обменивали их на кусок хлеба. Но большинство из них жили в нищете, как и мы. Они страдали от холода и голода, многие из них погибли из-за этого. Румыны не давали им ничего. После того как их сюда привезли, румуны не заботились о них, они должны были погибнуть. Цыгане бродили всюду, выпрашивая хлеб и муку. Но и у нас не было ничего. Они продавали свою одежду, очень хорошую одежду, ради куска хлеба. Они ходили по деревне, стучали в двери и кричали: «У ... , у ... ». Это был крик голода. Умерли эти молодые люди, такие красивые люди, голыми умирали и каменели от холода.

Я не знаю, ходили ли они на речку, на рыбную ловлю. Можно ли им было вообщеходить к реке? Цыгане собирали в пучки растения, это были сорняки. Но таким образом можно было развести огонь, и они носили эти пучки от хаты к хате и меняли их на муку. Еще была девушка, которая доила коров. Иногда она танцевала за кусочек хлеба. Работы у них не было. Они жили Тут как в клетке. Но нет, они умерли. Была ли это жизнь?

Что, что цыгане пережили – Господи помилуй! У них не было никакой поддержки, ни от немцев, ни от румын.

Их привезли сюда на смерть. Я носила им еду. Поэтому – чтобы они не сожгли наш дом. Зима была холодная.

Они брали деревянные балки и жгли их. Так они согрели нашу летнюю кухню. Но их нельзя за это винить, они лишь спасали свою жизнь. Чем же им еще было греться?

Мы не боялись, что цыгане могут нам что-либо сделать.

Чтобы они что-то делали плохо, украли или ударили кого-то – это сказать в их сторону я не могу.

Их тела иногда бросали просто в реку, иногда хоронили на кладбище. Я не уверена, делали ли им могилы.

Говорили, что была яма как братская могила. Кладбище было на крутом склоне, но позже там был оползень, от чего все упало в воду. Все упало тогда в воду, цыганские кости лежат в реке и на берегу.

Когда они ушли, точно не помню. Это было все еще при румынах. Но это были лишь немногие. Основная масса погибла.

После войны никто этим не интересовался. Ни румыны, ни немцы не приезжали сюда. Я не помню, что кто-то

приходил расспрашивать людей. События были забыты и никто больше не интересовался этим. Сегодня нет

больше никого, которого можно было бы спросить. Я единственная, кто еще может что-то рассказать.

Буг, у Козирки